

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Torek, 2. junij 2020

SPLOŠNA MATURA

IZPITNA POLA 1**Ocenjevalna shema za komentar besedila (0–22 točk)**

Navedeni opisi v shemi ustrezajo večjemu delu komentarjev, vendar je treba upoštevati, da posamezni komentarji lahko vsebujejo lastnosti z različnih ravni. V takšnem primeru je treba presoditi, kateri element oziroma lastnost prevladuje v odgovoru kot celoti.

Točke	Merila
0–10	Odgovor ne zadošča
0	Popolnoma nerelevanten odgovor, če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje. Očitno je, da kandidat dela ne pozna.
1–4	Odgovor je nerelevanten, toda v njem je kljub temu najti kakšen element razumevanja, ki je lahko posledica parafraze besedila ali poskusa odgovoriti na vprašanja. Očitno je, da kandidat dela ne pozna oziroma pozna le nekaj naključnih fragmentov.
5–7	Odgovor je kratek in fragmentaren, vendar vsebuje elemente, ki so povezani z obravnavanim besedilom. Največkrat gre za delce vednosti oziroma splošno obnavljanje celote dela in brez povezave z vprašanji iz navodil.
8–10	Komentar deloma že ima zaokroženo zgradbo, vendar v odgovoru prevladuje fragmentarnost; razvitih je nekaj ustreznih poudarkov, vendar je poznavanje dela zelo šibko, brez jasne navezave na vprašanja iz navodil, običajno je najti še veliko nerelevantnosti. Poznavanje dela ima resne pomanjkljivosti.
11–13	Zadostno
	Odgovor je že esejističnega tipa (zgradba, celovitost, zaključenost). Probleme, ki jih odpira odlomek, kandidat razume omejeno in površno, lahko tudi napačno. Kandidat le deloma ali tudi ne odgovori na vprašanja iz navodil, vendar se odgovor že nanaša na dani odlomek, lahko kot preprost opis filozofskega problema, lahko posredno kot obnova celotnega dela, najti pa je še precej nerelevantnosti. Kandidat uporabi nekaj ustreznih pojmov, vendar brez analize. Če kandidat poskuša z argumentacijo, je ta pomanjkljiva. Kandidat delo pomanjkljivo razume na najosnovnejši ravni.
14–16	Dobro, a omejeno
	Odgovor ima dobro strukturo in je brez večjih preskokov v izpeljavi. Kandidat odgovori na dana podvprašanja, morda ne na vsa enako izčrpno in relevantno. Poznavanje dela je brez večjih pomanjkljivosti in na osnovni ravni kandidat delo večinoma razume. Toda opisi in razlage so še slabo razviti; kandidat sicer poskuša analizirati nekatere pojme, morda vzpostavi nekaj povezav med njimi, vendar analizo pogosto nadomešča opis in povzemanje ali parafraziranje trditev iz komentiranega besedila. Kandidat delo pozna in vsebinsko odgovori na vprašanja.
17–19	Prav dobro, a z manjšimi pomanjkljivostmi
	Odgovor ima dobro strukturo, napake v izpeljavi so možne, a ne prevladujejo. Kandidat obširno odgovori na dana podvprašanja, iz česar je razvidno, da delo dobro pozna in razume; razlaga in argumentacija sta jasni in razumljivi, temeljni pojmi so opredeljeni. Še vedno je mogoče najti kako nerelevantnost in neutemeljeno trditev, še so mogoče nejasnosti, vendar pa so na tej ravni to bolj obrobne pomanjkljivosti. Kandidat delo dobro pozna ter v odgovorih dobro razloži in razčleni temeljne probleme odlomka in dela.
20–22	V glavnem odlično
	Naloga ima dobro strukturo, jasno in koherentno izpeljavo, skozi katero kandidat skladno in vsebinsko izčrpno odgovori na vsa dana podvprašanja. Značilni sta analiza pojmov in razvita pojmovna mreža. Kandidat ima zelo dober pregled nad celotnim delom in ga komentira s pojmovnim aparatom iz besedila. Lahko tudi vstopi v dialog z avtorjem dela ter razvije in utemelji svoja stališča. Avtorja morda tudi obravnava širše z vidika filozofske tradicije. Seveda je treba upoštevati starost kandidatov in dejstvo, da so se s filozofijo ukvarjali samo eno leto. Kandidat delo zelo dobro razume, temeljito odgovori na vsa podvprašanja in ponekod celo vstopi v dialog z avtorjem.

Dodatna navodila za komentar besedila

Gre samo za okvirna navodila, kandidat se sam odloči, kako bo strukturiral svoj komentar in kako bo razporedil odgovore na vprašanja.

Naloga	
1	<p>Platon: Država</p> <p>V odlomku Platon niza posamezne lastnosti, ki jih po njegovem morajo posedovati filozofi. Od kandidatov se pričakuje, da jih poznajo, da znajo – glede na kontekst dela – razložiti, zakaj so pomembne, predvsem pa morajo znati razložiti, katera med lastnostmi je glede na Platonove politične cilje najpomembnejša. To v bistvu predpostavlja, da morajo kandidati dobro poznati celoto teksta in zlasti teorijo idej, kajti če je zmožnost uvida idej tista najpomembnejša lastnost, morajo kandidati teorijo idej razumeti, prav tako pa morajo razumeti, zakaj Platon o teoriji idej razpravlja v kontekstu politične razprave; razumeti morajo torej, kako Platon povezuje ontološka in epistemološka vprašanja s praktičnimi (moralnimi in političnimi).</p>

Naloga	
2	<p>Aristotel: Nikomahova etika</p> <p>Odlomek je iz desete knjige, v kateri Aristotel postavi svojo drugo teorijo o tem, kaj je najvišje dobro. Prva teorija je najvišje dobro povezovala s srečo, ki je bila opredeljena (razen tega, da gre za delovanje v skladu z vrlino) ravno kot končni cilj, se pravi ne kot sredstvo za nekaj drugega, temveč sama kot tisti konec, ki je cilj za sredstva, kot delovanje v skladu z vrlino. Teorija najvišjega dobra pa ga povezuje z razglabljanjem, se pravi s filozofijo. »Na drugem mestu je srečno tisto življenje. Ki je v skladu z drugimi vrlinami.« (Str. 318) Nima smotra izven sebe in je v skladu z razumom, najvišjo silo v nas. Navedeni odlomek spet načena vprašanje vloge užitka. Užitek ni najvišje dobro, pravi Aristotel, ki doda dodatno opredelitev, ki užitek vendarle poveže z dobrim delovanjem: človek, ki ima vrlino, zna uživati v pravih stvareh, kar pomeni, da mu dobro delovanje prinaša tudi užitek. In filozofija lahko nudi čudovite užitke. Kar pomeni, da je užitek res nekaj dobrega, vendar ni tisto, kar naredi neko dejanje dobro. »Plemeniti dejavnosti pripada dober, nizkotni dejavnosti slab užitek (str. 311). Podobno pretanjen je Aristotel, ko tematizira odnos med pametnostjo (praktično modrostjo) in vrlino. Za dobro delovanje sta potrebni obe: ena pokaže cilj, druga pot do cilja. Tako da sta neločljivo notranje povezani.</p>

Naloga	
3	<p>Descartes: Meditacije</p> <p>Bog zagotavlja obstoj materialnih stvari. Avtor se je te teme lotil že pri primeru voska v drugi meditaciji, kjer je dognal, da je spoznavanje neke konkretne materialne stvari le motrenje duha, tj. stvar čiste matematike. A o konkretnih zunanjih stvareh imamo zelo vsiljive predstave, ki so neodvisne od naše volje, poimenuje jih pridobljene ideje. Koliko je resnice v njih, se sprašuje. Jasno in razločno spoznanje o telesnih stvareh sicer dobimo le nasploh, vemo, da je bistvo materije razsežnost ali razprostrtnost v prostoru, medtem ko so čutne zaznave oziroma predstave o posamičnih materialnih stvareh manj jasne in razločne, a vseeno pričajo o obstoju materialnih stvari in izvirajo iz njih, torej jih nisem mogel ustvariti sam, ne kakšno drugo bitje, ne Bog. Če bi jih npr. ustvaril Bog, potem ne bi bil dober, temveč varljiv in zloben. Ker pa je Bog nujno dober, materialne stvari obstajajo in jih je mogoče spoznati.</p>

Naloga	
4	Nietzsche: H genealogiji morale <p>Nietzsche kot enega temeljnih problemov kulture vidi v nihilizmu, za katerega je značilno zavračanje življenja oz. zanikovanje njegove vrednosti («volja do nič»), ki pa sovpada tudi s tem, kar avtor imenuje »človekov sram zaradi človeka«. Zanj je pesimizem, ki ga kritizira tudi pri Schopenhauerju, eden od simptomov zahodne civilizacije, po katerih se prevladujočo moralo lahko razume kot tisto, ki pomeni nazadovanje in upadanje moči. Človek se je naučil sramovati svojih instinktov takrat, ko je svojo živalsko naravo ugledal kot nekaj slabega, to pa se je dokončno zgodilo, ko je nelagodje, ki ga povzroča človekov prehod v civilizacijo, zadobilo moralni značaj. Kar je bilo sprva vrednostno nevtralnno (trpljenje kot posledica odpovedi delovanju, h kateremu sili instinkt svobode), je dobilo nov pomen: človek trpi, ker naj bi bil po naravi zel (grešen). Takšna zmoraliziranost je po Nietzscheju v osnovi nesporazum, ki naj bi ga rešila šele temeljita kritika morale, katere temelj je dojetje njenega razvoja. Kritika morale naj bi bila že tudi pot k ponovnemu prevrednotenju vrednot, s katerim bosta nihilizem in pesimizem premagana.</p>

IZPITNA POLA 2

Ocenjevalna shema za esej (0–22 točk)

Navedeni opisi v shemi ustrezajo večjemu delu esejev, vendar je treba upoštevati, da posamezni eseji lahko vsebujejo lastnosti z različnih ravni. V takšnem primeru je treba presoditi, kateri element oziroma lastnost prevladuje v eseju kot celoti.

Točke	Merila
0–10	Odgovor ne zadošča
0	Popolnoma nerelevanten odgovor, če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje.
1–4	Odgovor je le skiciran, ne daje pomembnejših elementov, ki jih zahteva vprašanje, je fragmentaren in večinoma nerelevanten. Gre za postavljanje miselnih fragmentov enega ob drugega, ne pa za povezano besedilo. Poznavanja filozofskih vsebin, povezanih s problemom iz naslova, ni.
5–7	Odgovor je fragmentaren, vendar daljši, morda deloma zaokrožen, kandidat ne pozna filozofske problematike izbranega naslova, zato odgovarja s pomočjo zdravega razuma in splošne razgledanosti.
8–10	Odgovor je fragmentaren, če pa ima zaokroženo zgradbo, je polna miselnih preskokov. Poznavanje in razumevanje danega problema je zelo omejeno, običajno skrčeno na nekaj nerazvitih, zgolj navrženih relevantnih poudarkov, ki so obrobni in kombinirani s splošno razgledanostjo kandidata. Kandidat skorajda ne uporablja ustrezne filozofske terminologije. Njegove trditve so pogosto tudi nenatančne in napačne. Za odgovor je tipično obnavljanje drobcev najbolj elementarne snovi ter ponavljanje enega in istega.
11–13	Zadostno
	Gre za daljše in razmeroma celovito besedilo (meja ni trdna, a odgovori z manj kakor 600 besedami so večinoma prekratki za zadovoljivo obravnavo problema). Odgovor je esejističnega tipa (zgradba, celovitost, zaključenost), vendar sta uvod in/ali zaključek slabo razdelana, prisotni so tudi preskoki v izpeljavi. Problem, ki ga zastavlja vprašanje v naslovu, kandidat razume zelo poenostavljeno. Nerelevantnosti so še očitne, toda odgovor se že nanaša na vprašanje. Kandidat uporabi nekaj relevantnih pojmov, vendar jih ne analizira. Naloga je večinoma opisna, če pa kandidat argumentira, je argumentacija skromna, površna in pogosto nejasna; naloga kaže zgolj najbolj osnovno seznanjenost s filozofsko problematiko in omejeno razumevanje, uporabljena terminologija in jezik le delno ustrezata filozofski obravnavi problemov. Odgovor kot celota se opira na obnavljanje najbolj splošno znanih dejstev in argumentov, večkrat pa je najti tudi napačne trditve. Zato je odgovor le zelo poenostavljena predstavitev in rešitev problema. Se pa kandidat večinoma že giblje na najosnovnejši ravni razumevanja in razlage problema.
14–16	Dobro, a omejeno
	Odgovor ima najmanj 600 besed, njegova zgradba je dobra; uvod razloži ali vsaj nakaže problem, sklep se nanaša na problem, lahko je tudi izpeljan iz naloge. Razčlenjenost na odstavke je ustrezna, a lahko so prisotni preskoki v izpeljavi. Problem, ki ga zastavlja naslov, kandidat razume, kar mu omogoči pregled nad celoto odgovora. Uporablja osnovno in za problem večinoma relevantno filozofsko terminologijo. Vendar so pojmi največkrat uporabljeni kot samoumevni, njihova analiza je obrobna, prav tako povezanost z drugimi relevantnimi pojmi. Kandidat opis in razlago poskuša dopolniti z argumenti, vendar gre največkrat za obnovo le delno razumljenih argumentov. Kandidat pa se že zaveda, da je argumentacija pomemben del odgovora, zato predstavi več pogledov na problem. Esej izraža dobro seznanjenost z ustrezno filozofsko problematiko, kar se kaže v dovolj obširni predstavitvi posameznih pogledov, vendar jasno razumevanje danega problema, argumentacija in analiza relevantnih pojmov še nista v ospredju.

17–19	Prav dobro, a opazne pomanjkljivosti
	<p>Esejistična zgradba je dobra. Uvod razloži problem, sklep je praviloma izpeljan iz jedra, odstavki so smiselno zaokrožene celote, preskoki v izpeljavi so redki. Problem iz naslova kandidat dobro razume. Uporabljeni pojmi so skoraj zmeraj relevantni in zadoščajo za smiselno obravnavo problema, kandidat se zaveda nujnosti analize pojmov in argumentacije. Nasploh v eseju oboje prevladuje pred povzemanjem stališč. Argumentacija je večinoma dobra in je posledica samostojnega premisleka. Vendar so lahko nekateri argumenti še pomanjkljivi, nasprotna stališča in protiargumenti pa ponekod niso primerno ali pa sploh niso predstavljeni, nekateri temeljni pojmi so lahko predstavljeni kot samoumevni. Terminologija in jezikovno izražanje sta primerna.</p> <p>Iz odgovora je razvidna zelo dobra seznanjenost s filozofskimi problemi, tudi njihovo dobro razumevanje, čeprav je še mogoče zaslediti pomanjkljivosti v znanju, razumevanju in argumentaciji. Kandidat se že pretežno giblje na abstraktni ravni razmisleka in abstraktno večkrat povezuje s konkretnim.</p>
20–22	Zvečine odlično
	<p>Poglobljen in argumentiran odgovor na vprašanje z analizo pojmov in razvito pojmovno mrežo, z jasno in koherentno linijo argumentacije, ki upošteva tudi protiargumente. Uvod in zaključek sta jasna in jedrnata, z dobro formuliranim problemom oziroma njegovo rešitvijo. Izpeljave in utemeljitve so skladne in povsem jasne, odlomki so zaokrožene celote in so med seboj zelo dobro povezani. V naslovu zastavljeni problem kandidat poglobljeno razume, kar izrazi s poglobljeno analizo pojmov, bogato pojmovno mrežo, lahko pa se že zaveda meja svoje argumentacije (vendar to ni nujno). Včasih stopa v filozofski dialog z zagovorniki drugačnih stališč in kaže tudi osebni odnos do filozofskih problemov, kar je že plod samostojnega razmisleka. Esej kaže zelo dobro splošno seznanjenost s filozofskimi problemi in njihovo zelo dobro razumevanje. Terminologija in jezikovno izražanje sta bogata in ustrezna.</p> <p>Kandidat se že zanesljivo giblje na abstraktni ravni razmisleka in pogosto povezuje abstraktno s konkretnim. Esej še lahko ima kakšno pomanjkljivost, toda pri ocenjevanju je treba upoštevati starost kandidatov in dejstvo, da so se s filozofijo ukvarjali samo eno leto.</p>

Dodatna navodila za esej

Navodila so le okvirne smernice: kandidat lahko napiše vsebinsko povsem drugačen esej, če ga le smiselno poveže z naslovnim problemom.

Vprašanje stvarnosti

Naloga	
1	<p>Razpravljajte o trditvi: Dokler živimo, je spraševanje o smiselnosti (vrednosti) življenja nesmiselno, saj smiselnost življenja potrjujemo že s tem, da živimo.</p> <p>Naslovna teza predpostavlja, da živeti pomeni potrjevati smiselnost življenja. Vendar živeti lahko pomeni tudi preprosto slediti drugim, biti del črede, kar je za nekatere filozofe zgled neraziskovanega, neavtentičnega in tudi praznega ter nesmiselnega življenja. Tako da se zastavlja vprašanje, ali res vsako življenje afirmira smiselnost življenja, in če ne, katero življenje pa bi bilo tako.</p>
2	<p>Razpravljajte o trditvi: Substanca je v resnici le ena, in torej v sebi zaobsega tako duhovni kot materialni del: telo in duh sta tako ista stvar, izražena na dva različna načina.</p> <p>Naslovna teza se navezuje na vprašanje dualizma substanc. Kartezijanska pozicija izhaja iz dveh tipov substanc, materije in duha, za Spinozo pa sta duhovno in materialno le dva vidika ene in iste substance. V ožjem smislu tako naslov odpira razmislek o odnosu dualizma in monizma, v širšem pa vprašanje, kako nam koncept substance omogoča misliti realnost.</p>
3	<p>Razpravljajte o trditvi: Nekateri grški filozofi trdijo, da obstaja nespremenljivi temelj stvarnosti, iz katerega vse izhaja, a v resnici obstaja le množstvo pojavov v nenehnem spreminjanju.</p> <p>Naslov vpelje dve opoziciji: najprej med temeljem stvarnosti in množtvom, se pravi opozicijo med enim in množtvom, na drugi strani pa drugo opozicijo: med nespremenljivostjo in njenim nasprotjem, nenehnim spreminjanjem. Na osnovni ravni bodo kandidati tematizirali opozicijo med enostjo temelja in množtvom, najboljši bodo znali razmisliti tudi o vprašanju dinamičnosti, spremenljivosti, nenehnega gibanja sveta.</p>

Vprašanje spoznanja

Naloga	
4	<p>Razpravljajte o trditvi: Mnenja so sicer nasprotje vednosti, a vendar jih lahko razumemo tudi kot prvi korak k vednosti, če jim le slepo ne verjamemo, temveč jih poskušamo premisliti. Lahko bi rekli, da do vednosti pridemo s kritiko naših mnenj.</p> <p>Dvojico mnenje – vednost najdemo pri Platonu v vsaj dveh oblikah. Na eni strani imamo razliko med čutnim svetom in nesprejemljivim svetom idej, ki mnenje in vednost v veliki meri ločuje, na drugi strani pa imamo trditev, da je mnenje utemeljeno resnično prepričanje. Kandidati bodo torej premišljevali odnos med obema: nekateri bodo ostali pri enem vidiku, najboljši pa bodo opozorili na več razsežnosti odnosa med mnenjem in vednostjo.</p>

Naloga	
5	<p>Razpravljajte o trditvi: Do spoznanja pridemo samo, če naša čutila in razum sodelujejo in si med seboj pomagajo.</p> <p>Vprašanje se nanaša na klasično tematiko, ki se običajno obravnava pri pouku; namreč odnos med čutili in razumom, med empirizmom in racionalizmom. Tako da se na osnovni ravni pričakuje premislek o odnosu med tema dvema elementoma spoznanja, ki se opira na zgodovino filozofije ali pa na analitično filozofijo znanosti. Ponuja pa se tudi razmislek, ki to opozicijo čutila – razum presega, denimo v smer Kantove vpeljave transcendentalne sfere ali pa Kuhnove tematizacije filozofije znanosti s konceptom paradigme.</p>

Naloga	
6	<p>Razpravljajte o trditvi: Obstoj različnih opredelitev resnice (korespondenčna, koherentna, pragmatična ...) dokazuje, da je resnica ideal, za katerim stremimo, dokončno spoznati pa je ne moremo.</p> <p>Kandidat razloži navedene opredelitve resnice, pokaže, kaj so njihove predpostavke in pomanjkljivosti, in na podlagi tega razvije svoj odgovor, bodisi da je resnica nekaj, kar obstaja, a je tako kompleksna, da se ji le počasi približujemo, bodisi je spoznatna le na omejenih področjih, bodisi je sploh ne moremo spoznati.</p>

Vprašanje morale

Naloga	
7	<p>Razpravljajte o trditvi: Če ni Boga, ki bi jamčil za absolutne in univerzalne moralne vrednote, ni prave utemeljitve morale.</p> <p>Naslovno vprašanje se nanaša na tezo, da če Boga ni, potem je vse dovoljeno, tako da je le Bog lahko vir moralnih zapovedi, ki človeka rešujejo pred padcem v barbarstvo. Vendar pa že Platon odpira vprašanje, ali je nekaj prav, ker Bog tako pravi, ali pa Bog nekaj narekuje, ker je to prav. Kar pomeni, da Bog ni vir morale, temveč samo človeka opozarja na večne moralne resnice. Naslov pa ne odpira le vprašanja razmerja med Bogom in moralo, temveč tudi vprašanje, ali je prava morala samo tista, ki je absolutna in univerzalna, ali pa je morala morda lahko tudi relativna.</p>

Naloga	
8	<p>Razpravljajte o trditvi: Zgled srečnega človeka je tiran, ki ga v ravnanju z drugimi nič ne omejuje in torej lahko neomejeno streže svojim hotenjem.</p> <p>Naslovna trditev odpira vprašanje, kaj vodi do sreče oziroma kako je smiselno razumeti srečo. Naslov ponuja vizijo sreče, ki je povezana z odsotnostjo omejitev, ki jih prinašajo pomanjkanje dobrin in interesi drugih ljudi. Toda ali sta ta dva vidika edina, ki postavljata meje človeku oziroma njegovim hotenjem? Zlasti pa se zastavlja vprašanje, ali zadovoljitev naših poželenj res vodi do sreče.</p>

Naloga	
9	Razpravljajte o trditvi: Če bi privzeli utilitarizem, ne bi imeli težav z moralnimi dilemami sodobnosti, kot so evtanazija, splav in smrtna kazen, človeško življenje namreč ni absolutna vrednota v utilitarizmu.
	Aktualne dileme o človekovem življenju kot absolutni vrednoti (nedotakljivost, svetost življenja) so nerešljive, če jih poskušamo razrešiti po poti deontoloških etik, zato je morda pravilnejša pot utilitarizem, ki trdi, da je dejanje moralno, če prinese čim več sreče/koristi čim večjemu številu ljudi.

Posameznik in skupnost

Naloga	
10	Razpravljajte o trditvi: Če ne bi obstajali država in zakoni, bi se ljudje med sabo nenehno spopadali za dobrine, življenje pa bi postalo mukotrpno, brutalno in kratko.
	Naslovno vprašanje je parafraza Hobbesa, ki opozarja na krutost naravnega stanja in iz njega izpeljuje nujnost omejitev svobode, ki so jih ljudje deležni v družbi. Ena linija razmisleka tako vodi v razmislek o statusu zakonov v odnosu do blagostanja ljudi, odpira pa se še druga pot: ali je red in mir mogoče doseči samo z državo in zakoni ali pa morda obstaja še kakšna druga pot.

Naloga	
11	Razpravljajte o trditvi: Izenačevanje dohodkov – recimo z večjim obdavčenjem najbogatejših – izenačuje enake možnosti in povečuje svobodo v družbi, ne pa, kot menijo nekateri, da svobodo manjša.
	Gre za vprašanje, ali se težnja k enakosti (omenjena je enakost dohodkov) in vprašanje svobode v družbi medsebojno izključujeta ali je nemara ravno obratno, tako da brez enakosti tudi svobode ni. Kandidati lahko soočijo več stališč: Locke, denimo, ni povezal svobode in enakosti, medtem ko je bil Rousseau nasprotnega mnenja. Uvedejo lahko tudi pozicije družbene pravičnosti, kot so libertarizem, liberalizem in socializem.

Naloga	
12	Razpravljajte o trditvi: Utopija ni idealen svet, ki se razlikuje od obstoječega, utopija je, da bi sedanja družba lahko še naprej obstajala, ne da bi se spremenila.
	Trditev se nanaša na status utopije. Pogosto se utopijo odpravi kot naivno sanjarijo. Bolj premišljen odnos odpira možnost, da družbe potrebujejo utopijo, ki ima status idealov, ki kažejo pot naprej, čeprav jih ni mogoče takoj in neposredno uresničiti. Trditev pa postavlja pod vprašaj samoumevno predpostavko, da je sedanja družba nekaj stalnega in trajnega, kar lahko brez sprememb še naprej obstaja. Tako da naslov ne odpira samo razmisleka o konceptu utopije, temveč odpira tudi možnost radikalnejšega razmisleka, ki pod vprašaj postavlja tudi obstoječo družbo, ki naj bi bila nasprotje utopije.

Filozofija religije

Naloga	
13	<p>Razpravljajte o trditvi: »Znaki načrtovanja so premočni, da bi jih zanemarili. Načrt mora imeti načrtovalca. Ta načrtovalec je morala biti oseba. Ta oseba je Bog.« (W. Paley) Torej Bog obstaja.</p> <p>Trditev se nanaša na dokazovanje božjega bivanja. Paleyev argument je tisti, ki se opira na idejo, da Bog obstaja, ker v naravi najdemo dovolj dokazov za načrtno (inteligentno) delovanje, ki torej ne more biti naključno. Eno od kritik tega dokaza je podal David Hume, sodobnejše kritike pa prihajajo s strani znanstvenikov, opirajoč se na Darwinova spoznanja.</p>

Naloga	
14	<p>Razpravljajte o trditvi: »Če je žrtev zablode posameznik, jo imenujemo blaznost. Če je žrtev veliko, jo imenujemo vera.« (R. M. Pirsig)</p> <p>Trditev se nanaša na kritiko religije, ki slednjo razume kot zablodo ali celo (kolektivno) blaznost. Eno najbolj znanih kritik religije, po kateri je religija množična nevroza, je razvil Freud, ki je verovanju zoperstavil znanstveni razum. V sodobnem času je kritiko religije s stališča znanstvene racionalnosti podal Richard Dawkins, ki o Bogu kot temeljnem pojmu religije govori kot o »zablodi«.</p>

Naloga	
15	<p>Razpravljajte o trditvi: »Znanost raziskuje zgodovino skal, religija pa je skala, na kateri zgodovina stoji; znanost raziskuje pota nebesnih teles, religija pa nam kaže pot v nebesa.« (S. J. Gould)</p> <p>Trditev odpira temo razmerja med znanostjo in religijo. Znanost raziskuje to, kar obstaja, in se torej ukvarja z dejstvi o svetu, medtem ko religija odgovarja na tista vprašanja, na katera znanost nima odgovora. Šele religija potemtakem lahko osmisli zgodovinski potek dogodkov, saj je religija nauk o poslednjih stvareh, ki jih znanstveni razum ne more pojasniti.</p>